

בהם אוכל נפש הותרו למודר מאכל, משמע, **הא לענין כלים שעושין בהן אוכל נפש** — זה וזה שוין, ואסור אף במודר מאכל, ואפילו שאין משכירין כיוצא בהן, כיון שהם כלי אוכל נפש.

שנינו במשנתנו: **דריסת הרגל** [אסורה למודר הנאה].

ומקשינן: **הא לא קפדי אינשי**²⁷¹ אדריסת הרגל, ואם כן, אמאי אסור?²⁷²

אמר רבא: הא מתניתין מני — רבי אליעזר היא, **דאמר:** ויתור — דבר שמוותרין ואין מקפדין עליו — **אסור במודר הנאה.**

מתניתין:

אין בין נדרים [כגון האומר: "הרי עלי עולה", ואחר כך הפריש בהמה לנדרון לנדבות] **כגון האומר על בהמה:** "הרי זו עולה", **אלא, שהנדרים — חייב באחריותן, ונדבות — אינו חייב באחריותן** [כמבואר לקמן בגמרא]²⁷³.

זדונו בידי אדם, ואילו זה, יום הכפורים, עיקר זדונו בהיכרת, אם לא התרו בו. אבל באמת אם התרו בו — איכא למימר דיהיה חייב מלקות, ויפטר מכרת.

מתניתין:

אין חילוק בין דיני המודר הנאה מחבירו — למודר ממנו מאכל²⁷⁰, **אלא דריסת הרגל.** שהמודר הנאה — אסור אפילו בדריסת הרגל בבית חבירו, ואילו המודר ממנו מאכל — מותר, שהרי אין זה הנאת מאכל.

וכן, איכא בינייהו **כלים שאין עושין בהן אוכל נפש.** שהמודר הנאה — אסור לשאלן ממנו, והמודר מאכל — מותר [ודווקא במקום שאין משכירין כלים כיוצא בהן, אבל אם משכירין, אסור גם במודר מאכל. שהרי אם לא היה משאילו — היה נחסר ממון, ואותו ממון ראוי לקנות בו מאכל].

גמרא:

מדתנן במתניתין, דדווקא כלים שאין עושין

ופירש הטורי אבן, דמילי דלא קפדי אינשי, אין דעת הנודר לאסור עליו. עיי"ש.

272. פריך רק על דריסת הרגל, ולא על שאלת כלים, לפי שבשאלה — צריך דעת בעה"ב, ואף דלא קפדי — אסור, דסוף סוף יש בלקיחתן משום גזל. משא"כ דריסת הרגל, שאין בה דיני ממון. שפת אמת.

273. שאלו את הגרי"ז, הלא אין אלו חילוקי דינים ביניהם, אלא, דהגדרת חיוב נדר היא — שחל על הבעלים, וגדר חיוב נדבה הוא, דחל על

270. ובגמ' בנדרים [ל"ג ע"א] מוקמי לה רשב"ל, דמייירי דאמר: "הנאה המביאה לידי מאכלך — עלי". אבל אם נדר ממנו רק מאכל, אינו אסור אלא במאכל.

271. כתב הטורי אבן, דמתוך פירוש הר"ן בנדרים משמע, דקושית הגמ', דכיון דלא קפדי אינשי, אין זה נחשב שנהנה מחבירו. והקשה, הא בדיני איסורי הנאה, גם בכה"ג אסור! כדאיתא בע"ז [מ"ח ע"ב] גבי אשירה, דלא ישב בצילה ולא יעבור תחתיה, והא לא קפדי אינשי אהך מילתא?

נמרא:

מדלא תנן חילוק ביניהם, אלא לענין חיוב אחריות, משמע, **הא לענין לעבור על לאו ד"בל תאחר"** אם לא הביא את נדרו בזמנו — זה וזה שוין [דאף על גב דלא כתיב "בל תאחר" בנדבה, אלא רק בנדר, מרבינן לה במסכת ראש השנה בגזירה שוה].

תנן התם [במסכת ראש השנה]: אי זהו נדר, האומר: "הרי עלי עולה".

איזו היא נדבה? האומר על בהמה שלפניו: "הרי זו עולה".

ומה החילוק בין נדרים לנדבות?

נדרים, אם מתו או נגנבו או אבדו הבהמות שהפריש אחר כך לצורך נדרו — חייב הנודר באחריותו, וצריך להביא בהמה אחרת לקיים את נדרו.

מה שאין כן נדבות, אם מתו או נגנבו או אבדו — אינו חייב באחריותו, ואין צריך להביא אחרת.

מנהני מילי?

דתנו רבנן: כתיב: "ונרצה לו לכפר עליו". רבי שמעון אומר: את שעליו — חייב באחריותו.

דהכי הוא משמעותיה דקרא: "ונרצה לו" — אימתי ירצה את נדרו? "לכפר" — לכשיתכפר לו. דהיינו, לכשיביא את הקרבן²⁷⁴.

אבל אם לא הביאו, כגון שמת או נגנב — לא יצא ידי נדרו.

ובאיזה קרבן אמרתי לך? באותו קרבן שהחייב "עליו", דהיינו נדר. ואת שאינו עליו, דהיינו נדבה — אינו חייב באחריותו.

מאי משמע ד"עליו" לישנא דקבלת אחריות הוא?

אמר רבי יצחק בר אבדימי: כיון דאמר הנודר: "הרי עלי", כמאן דטעין אכתפיה דמי [כאלו הוא טעון על כתפיו].

מתניתין:

אין חילוק בין דיני זב הרואה שתי ראיות [ביום אחד או בשני ימים רצופין] — לרואה שלש ראיות [ביום אחד, או בשלשה ימים רצופין, או שראה ביום אחד ראה אחת, וביום אחד — שתיים] — אלא קרבן. שבעל שתי ראיות אינו מביא קרבן, ובעל שלש — מביא.

נמרא:

מדלא קתני חילוק ביניהם — אלא לענין

הבהמה!

274. כך כתב רש"י, וכך איתא בריטב"א. משמע מדבריהם דאינו נפטר מהאחריות עד שיקרב הקרבן. אבל תוס' בחולין [כ"ב ע"ב, ד"ה והביא] כתבו, דבהבאה לעזרה — מיפטר. וכן משמע מרש"י שם [קל"ט ע"א, ד"ה דמיחסר הקרבה].

ואמר, שחידוש המשנה הוא, שחל על הנודר חיוב קרבן. וחזן מחיוב זה, יש עליו אחריות. וע"ע בשפת אמת, ובאבי עזרי [פי"ד ממעשה הקרבנות ה"ה].

הא כיצד? הרי משראה שתי ראיות — כבר טמא הוא, ולמה פירט הכתוב שלש ראיות?

על כרחך, אתי קרא למימר, דבשתיים — הוי זב לענין טומאה חמורה של זב, שמטמא משכב ומושב, וטעון ספירת ז' נקיים. ובשלש ראיות — הוי זב גם לענין חיוב קרבן.

ומקשינן: ואימר הכי: שתיים — לטומאה דזב ולא לקרבן, וכדקאמרינן. ואילו שלש, לקרבן דווקא, ולא לטומאה חמורה של זב²⁷⁵, אלא יהא כבעל קרי בעלמא!?

ומתרצינן: אמרת, הרי עד שלא ראה שלש ראיות — כבר ראה שתיים, ואם כן, הרי כבר נטמא בטומאת זב, והיאך יצא מטומאתו כשראה ראה שלישית?! אלא, על כרחך, דבשלש ראיות — מתחייב להביא קרבן בנוסף על טומאתו.

ומקשינן: ואכתי, אימר איפכא: שתיים — לקרבן ולא לטומאה²⁷⁶, ואילו שלש — אף לטומאה! ויהיו שוין לענין קרבן, וחלוקין לענין טומאה!?

ודחינן: לא פלקא דעתך. דתניא: כתיב "וכפר

קרבן, משמע, הא לענין טומאת משכב ומושב, שאם שכב או ישב — אפילו על גבי עשרה בגדים, ואפילו לא נגע בהן, כולן נעשין אב הטומאה [מה שאין כן אם נגע בדבר בלא שכיבה וישיבה, נעשה רק ראשון לטומאה. ואינו מטמא אדם וכלים, אלא רק אוכלין ומשקין].

וכן לענין ספירת שבעה ימים נקיים מזיבה, שצריך למנות אחר שהפסיק מזובו קודם שיטבול. ואם ראה באחד משבעת הימים, סתר את ספירתו וצריך לספור שוב — זה וזה שוין.

מנהגי מילי דשוין הן לענין טומאה, ואינן שוין לענין קרבן?

דתנו רבנן, רבי סימאי אומר: מנה הכתוב שתיים, שתי ראיות, דכתיב: "ואיש כי יהיה זב מבשרו זובו טמא הוא", הרי שתי ראיות. וקראו הכתוב טמא, דכתיב "טמא הוא".

ובפסוק אחר מנה הכתוב שלש ראיות, דכתיב: "וזאת תהיה טומאתו בזובו רר בשרו את זובו או החתים בשרו מזובו" — וקראו טמא, דכתיב: "טומאתו היא".

במס' נדה דף ל"ד]. והטעם, די שסברא לומר, דדווקא זוב של בעל שתי ראיות — מטמא במשא, משום דאיכא קו"ח: לאחרים גורם טומאה — לעצמו לא כש"כ?! אבל בראה שלישית, שהאדם כבר טמא, ואין הטיפה גורמת לו טומאה, איכא למימר דאינה מטמאה במשא. עיי"ש.

276. עיי' בטורי אבן מה שהקשה, דנילף ק"ו משומרת יום כנגד יום. ובחכמת שלמה כתב,

והמשנה למלך [פיי"ד מהל' מעשה הקרבנות ה"ה] כתב, דמהרמב"ם שם משמע, דדווקא כשיקריב — יצא ידי חובת נדרו, והקשה על תוס' שהבאנו לעיל. עיי"ש.

275. ולכאורה תמוה, היאך ס"ד למימר הכי, הרי בראית שתיים כבר נטמא?

ותירץ הפנ"י, דהכוונה, דסד"א דטיפת הזוב של ראה שלישית גופה, לא תטמא במשא [דמהאי קרא ד"זובו טמא" ילפינן לה טומאה

ומאידך, אי הוה ילפינן מקרא ד"מזובו" לחודיה, הוה ידענא דמקצת זבין מביאין קרבן — ומקצתן לא, אבל לא הוה ידענא בכמה ראיות מביא — ובכמה לא. קמשמע לן דרבי סימאי דבשתי ראיות אינו מביא, ובשלש מביא.

ומקשינן לתנא דברייתא: והשתא, דאמרת דקרא ד"לפני ה' מזובו" — לדרשא דמקצת זובו אתיא, האי "מזובו" ד"וכי יטהר הזב מזובו" — מאי דרשת ביה?

ומבארין: ההוא קרא מיבעי ליה לכדתניא: כתיב: "וכי יטהר הזב מזובו וספר לו שבעת ימים לטהרתו". והאי דכתיב: "וכי יטהר הזב" — מלמד שלכשיפסוק הזב מזובו, אינו צריך לטבול מיד, אלא יספור שבעה נקיים, ואחר כך יטבול.

ומדכתיב "מזובו" דרשינן: מזובו, ולא מזובו ונגעו. דהיינו, שאם היה האדם גם זב וגם מצורע, יכול לספור ז' נקיים מיד אחר שנטהר מזובו, אף על פי שעדיין מצורע הוא. ולכשיטהר מנגעו²⁷⁷ יטבול מיד, ותועיל לו ליטהר מטומאה חמורה של זב [טומאת משכב ומושב, וטומאת היסט כלי חרס, שהוא מטמאן בהיסט] וגם לטבילה ראשונה של מצורע.

של מצורע? יטבול מיד כשנטהר מזובו, ויטהר מטומאת היסט המיוחדת של זב, ומטומאת משכב ומושב?

והרש"ש כתב, דרש"י ס"ל כשיטת הרמב"ם [בפיה"מ כלים פ"א מ"ד], דגם מצורע בימי הסגרו מטמא משכב ומושב, ומטמא בהיסט. ולהכי אינו טובל עד שיטהר מנגעו. וחזר בו רש"י ממה שכתב בפסחים [ס"ז ע"ב] עיי"ש.

עליו הכתן לפני ה' מזובו". ומלת "מזובו" — משמע מקצת זובו. ודרשינן: מקצת זבין — מביאין קרבן, ומקצת זבין — אין מביאין קרבן.

הא כיצד? אילו הן הזבין המביאין קרבן, ואילו אינן מביאין?

זב שראה שלש ראיות — מביא קרבן. אבל אם ראה שתיים — אינו מביא.

או אינו אלא דהכי הוא החילוק: ראה שתיים — מביא קרבן. אבל אם ראה שלש — אינו מביא!?

אמרת, ליכא למימר הכי, דהרי עד שלא ראה שלש — ראה שתיים, ונתחייב כבר קרבן, והיאך נפטר על ידי ראייה שלישית?!

ואיצטריך דרשה דרבי סימאי, דדרש לה, מהאי דמנה הכתוב שתיים ושלש, ואיצטריך נמי קרא דמייתי בברייתא: "מזובו".

דאי מדרבי סימאי לחודיה — הוה אמינא לדחוייה כי קושיין, דאימר: שתיים — לקרבן ולא לטומאה, שלש — לקרבן ואף לטומאה. קמשמע לן קרא ד"מזובו", דמקצת זבין מביאין קרבן ומקצתן לא, ואם כן, ליכא למימר דשניהם מביאין קרבן, אלא על כרחך דבשתיים אין מביא קרבן, ובשלש — מביא.

דנעלם ממנו, דבתורת כהנים [פרשת מצורע, בפרשתא דובים] כבר הקשה קושיא זו. ותירץ: "לא אם אמרת בזבה שהיא מטמאה משכב ומושב בראיה אחת, תאמר בזב שמתמא בשתי ראיות". עיי"ש.

277. כך כתב רש"י. והקשה הטורי אבן, אמאי בעינן להמתין עד שיוכל לטבול טבילה ראשונה

ראיות] — וספר. לימד על זב בעל שתי ראיות — שטעון ספירת שבעה.

אמר ליה רב פפא לאביי: מאי שנא האי "מזובו וספר" — דחשבינן ליה רבוי, ומרבי ביה זב בעל שתי ראיות לספירה, ומאי שנא אידך, האי "וכפר עליו הכהן לפני ה' מזובו" — דחשבינן ליה מיעוט, וממעט ביה לעיל זב בעל שתי ראיות מקרבן?

אמר ליה: על כרחך דהכא — לרבויי אתא, דאי סלקא דעתך דהאי "מזובו וספר" — למעוטי לזה שראה שתיים הוא דאתא, לישתוק קרא מיניה, וממילא נדע דבעל שתי ראיות אינו טעון ספירה, דמהיכא נילף לה?

וכי תימא דאתיא מדינא כדלעיל, דאם מטמא משכב ומושב, ודאי יהא טעון ספירה?

הא דחינן לה התם, ואמרינן דשומרת יום כנגד יום תוכיה, שאף על פי שמתמאה משכב ומושב — אינה טעונה ספירת שבעה!

אם כן, מהיכי תיתי למימר, דזב בעל שתי ראיות צריך ספירה — דבעינן למעוטי ליה מקרא? אלא, על כרחך דאיפכא הוא, דמהאי קרא ילפינן דבעי ספירה.

אמנם צריך הוא עדיין ספירת שבעה דטהרת מצורע, וטבילה שניה, כדי שיהיה מותר באכילת קדשים²⁷⁸.

והאי דסמך קרא זוב לספירה: "מזובו וספר" — לימד על זב בעל [שראה] שתי ראיות, שאף על פי שמקצת זב הוא, טעון ספירת שבעה נקיים קודם שיטבול²⁷⁹.

ולא תתמה, למה לי ילפותא להך דהרואה ב' ראיות טעון ז' נקיים, והלא דין הוא! אם מטמא בעל שתי ראיות משכב ומושב, לא יהא טעון ספירת שבעה? ואמאי ניסק אדעתין שיתמעט מספירה?

ב-ח דלאו דינא הוא. דאשה שראתה דם יום אחד או שנים בתוך אחד עשר יום שבין נדה לנדה, דדינא הוא ששומרת היא יום אחד נקי כנגד יום ראיה, וטובלת מיד — תוכיה. שהרי היא מטמאה משכב ומושב ביום ששומרת, ואינה טעונה ספירת שבעה.

ואף אתה אל תתמה על זה, הזב שראה שתיים, שאף על פי שמתמא משכב ומושב, לא יהא טעון ספירת שבעה, ואם כן, אי לאו קרא, לא הוה ידעינן דטעון ספירת שבעה.

להכי, תלמוד לומר: "מזובו וספר". דמשמע, דאף דמקצת זובו [שהוא רק בעל שתי

אע"ג דהוי טהרה לחצאין, שהרי אין יכול להשתמש בחמין — עד שיגעילנו. ודלא כהרשב"ם, שכתב דדווקא מגעיל תחילה, ואח"כ מטביל. עיי"ש.

279. כך כתב רש"י, דהילפותא מסמיכות "מזובו וספר". והקשה הטורי אבן, הא אי אפשר לקרא לכתוב בענין אחר [וכן הביא בשפת אמת

278. חזינן הכא, דאיכא טהרה לחצאין. דלטהרה זו — מהני, ולטהרה זו — לא מהני. והכי נמי איתא במס' זבחים [צ"ג ע"א], דנדה שהיא טמאה ממת, מזין עליה ג' וז' לפני שטובלת לצורך נדתה.

ומזה הוכיח הרא"ש במס' ע"ז [פרק חמישי, סי' ל"ו], דהלוקח כלי מן העכו"ם, יכול להטבילנו תחילה, ויועיל לו להשתמש בצונן.